1876. VIII. évfolyam. 211. szám. Szombat, október 28.

Előfizetési árak:

Helyben és postán küldve:

Egy évre 10 frt — kr. Negyed évre 2 frt 50 kr.
Fél évre 5 „ — „ Egyes szám — „ 10 „

Előfizetési pénz s minden közlemény: FŐ-PIACZ, VECSEY-HÁZ FÖLDSZINT a szerkesztőségbe bérmentve küldendők.

Előfizethetni helyben:

TELEGDI K. LAJOS és ifj. CSÁTHY KÁROLY könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczen-vidéki „függetlenségi párt“ közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési dij:

Öthasábos petitsorért 5 kr.

Nagyobb terjedelmü, mint szintén több izbeli hirdetések, aiku szerint a legolcsóbb árért.

Bélyegdij: minden beigtatásért külön 30 kr.

„Nyilt-tér“-en megjelenő közlemény öthasábos petit sora 15 kr.

Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugyszintén kéziratok sem adatnak vissza.

Iparügyek.

Akár a községi — akár az 1872. évi VIII-ik t. czikkben foglalt ipar törvényeknek lehetnek hiányai, fogyatkozásai, melyek statutumokkal vagy alapszabályokkal sem üttethetők helyre s igy a gyakorlati élet, tapasztalás után módositásra várnak, de ezek csak egyes különleges esetekre vonatkoznak; azonban legfőbb hiány és fogyatkozás leginkább abban keresendő s található fel, ha a törvényeket, sem azok, kiknek számára hozatott magok meg nem tartják, sem mások által tekintetbe nem vétetik s meg nem tartatják.

Senki sem vonhatja kétségbe, hogy a kultura, a haladó korszellem a megváltozott birtok s kereskedési viszonyok a czéh rendszert, mely a munkát és egyéni tehetséget, ügyességet nagyon is megkötött állapotban, zárkozott kasztszellemben tartotta — méltán helyeztette hatáson kivül és 1852—1872. való előkészület után, nem véletlenül, váratlanul hanem méltán adott helyet, kifejezést és törvényt a szabad iparnak, a nagyon is egyéni tetszésre hagyott társulási szellemnek és ipariskolák létesitéséről is annyira — mennyire gondoskodott.

Bár mennyire igyekezzék is valaki felmérni ama nyomasztó állapotot, melybe a kisebb iparosok a nagy tőkével rendelkező gyár vállalkozók gépjei mellett jutottak és a korán mesterré lehetés avatatlansága által boszantatnak — minden méregetés elhomályosul azon tekintet mellett, miszerint az iparszorgalom a régi kötelékekből kimenekült. Mint benevolus szemlélői az iparügyek folyásának az iparos osztály érzületének látkörünkben a tünik fel, hogy a nagyobb részt, nem magát a czéhrendszert sohajtja vissza, hanem az abban megszokott rendet, pontosságot, függést — szemben a mostani laza viszonynyal és talán a régen multban megejtett magnum áldomás decentrálizátiója által.

Oda értünk előadásunkban, hol már kérdhetné a szives olvasó, ki tudniillik az ipar érdekében irottakat is el szokta olvasni — hogy miként eshetik az meg, hogy az ipartörvények meg nem tartatnak s figyelembe nem vétetnek? tehát e képen: a debreczeni lapok hozták az évi polgármesteri jelentést, melynek egy ágát épen az iparügyekről való jelentés tevé, tehát Debreczen jó példával ment elő, akkor midőn itt a vidéken mi ilynemü jelentésre nem emlékezhetünk. Az iparüzési szándék bejelentések, daczára annak, hogy legfeljebb az a kérdés, ha vajon az meg van-e már 24 éves? vagy ha nincs, ott van-e a szüle gyám vagy gyámhatóság beleegyezési nyilatkozata? — referálás végett kiadatnak és a folyamodó, tekintve a bejelentő, évek során sem kapja meg iparigazolványát. Szemben ezen körülménynyel az itteni ipartársulatok alapszabálya azt tartja, hogy a társulatba való bekebeleztetés iparigazolványának előmutatása mellett jelentkezés utján történik és ha a bekebeleztetést kivánó ezt előmutatni nem tudja, a társulat őt alapszabályainak megtörése nélkül nem veheti be. Az ipartársulatnál felmerül azon körülmény, hogy vannak olyanok, kik bejelentés nélkül üzik iparukat és az, az iparsorkönyvvel tagjai számát és bemondottakat összehasonlittatván 20—25 neve az iparsorkönyvbe nem találtatott, tehát a legjobb esetben is az vélelmezhető, hogy azok bejelentési kérvénye az akták közé van temetve; mert ellenkező esetben 1250 a. é. frtig terjedhető birság, államadó mulasztás s egyéb e félék jöhetnek kérdésbe. Másik körülmény az, hogy egy 23 éves életidejü segéd kiván édes apai beleegyezés mellett önálló ipart üzni és minthogy anyai vagyona az árvapénztárnál van elhelyezve, tehát nagykorusitás kinyerésére utasittatik, — mintha az iparüzésnek a vagyonnal valami összefüggése lenne és kénytelen volt a társulatba kebelezés elől visszalépni s tovább segédképen dolgozni.

Már ha az iparszabadság szülte némely ismeretes ferde kinövések, károsodások ellenében egyedüli menhely a szabad associatió vagy társulás: — ugy a fentebb rajzolt körülmények annak nem elő, hanem hátramozditására vannak; és lehet-e ezen s több más akadályok között okolni az ipartársulatot azért, hogy a polgármesteri jelentéshez minden kivántató adatokat nem szolgáltathat. Az, minden évben egyszer közgyülést tart és elnöke a választmány eljárása, müködése, tevékenysége, vagyoni állása, munkaforgalom, segédek, tanonczok létszáma és minden az ipar terén történt haladás, fogyatkozás és más tapasztalt eseményekről jelentést, számadást tesz és tenni köteles; és ha az a fenálló ipartörvényt, a megerősitett alapszabályokat megtartja, azok értelmében eljár, a felek összebékéltetésében és az igen kivánatos iparbizottsági kilátásba helyezett müködésben a terhek egyrészét vállaira venni kész, vagy már vette; — nem kivánhatja-e azt, hogy az ipartörvényeket, alapszabályokat, melyekkel él, mások is megtanulják, megtartsák és őt annak értelmében támogassák, vezéreljék, buzditsák; hogy a társulás által a nagy tőke pénzesek és gépek hatalmával sorompóba állhassanak; a törvény megtartása által az alkotmányos érzelmeket, elveket szilárdithassák, nevelés és tudományos ismereteik által magoknak tekintélyesebb állást biztositani törekedjenek.

Pr.

— **A Morava** völgyéből jött hirek nagy nyugtalanságot keltenek Szerbiában. Csernajeff fölismerte, hogy Abdul Kerim a kruseváczi utat akarja birtokba keriteni; nagy erővel sietett tehát Horvatovics segélyére. Abdul Kerim 21-kén Nisből 22 zászlóaljat Krevetbe küldött 23-án dölt el Djunis sorsa; Csernajeff még egy végerőfeszitést tett megmentésére, de sikeretlenül. Hafiz pasa elfoglalta azt. Ezzel meg volt adva a jel az egész szerb sereg visszavonulására, különben a teljes felbomlás vagy legalább két részre szakitás veszélyének lett volna kitéve. Minthogy azon 13 sánez, melyek a kruseváczi utat délfelé biztositják, már nyitva áll a törökök előtt, Abdul Kerim nyugaton, északkeleten, vagy mindkét irányban egyszerre nyomulhat most elő. **Kragujevácz**, hol az ország fegyvertárai vannak, és **Belgrád nyitva állanak a török sereg** előtt: Ez a hat napi véres harcz eredménye, melyben több mint 17 ezer szerb katona veszett el. A kormány állapota kétségbe ejtő. **A hadsereg meg van ingatva**; Alexinácz talán már kiürittetett ugyanez könnyen megtörténhetik Deligráddal is. Az ország szive, a Sumadia, melyben 9 város, 610 falu 332. 745 lakossal van, nyitva áll a törökök előtt. Maga Belgrád veszélyben forog, s minthogy a Drina felől is komoly veszély közeleg, a kormánynak nem lesz helye, hová szükség esetén menekülhet.

— **A lapok a tüntetésről**:

A „Pesti Napló“ igy ir: Az utczák zajának értelme van. Értsék meg az állam férfiak, hogy Magyarországgal nem rendelkezhetik senki, hogy a nemzet erejét nemzetellenes politikára felhasználhassa. Olyan országgyülés nines, mely Törökország feloszlásába beleegyezzék. — Ha occupatió kell, foglaljuk el Belgrádot és Szerbiát. A szlavophil katonai körök és az orosz szövetség barátai tudják meg, hogy orosz külpolitikát csak is Magyarországon keresztül, a magyar nemzet ellenszegülésének tettleges legyőzése után folytathatnak. A ki az orosz szövetséget akarja, annak előbb a monarchia válságát kell akarnia.

Az „Egyetértés“ igy szól: „Váltságos időkben kötelessége az ifjuságnak magáról életjelt adni, s szomoru volna, ha ezt nem tenné.“ Igy szólt tavaly Tisza Kálmán az elvtagadás árán megszerzett uralom mámorának első napjaiban, midőn a mondva csinált fáklyás zene füstjét a következetlenségének hozott myrha kellemes illata gyanánt szivta tüdeje. Válságos napok virradtak ránk, a legváltságosabb napok, minők valaha érintették hazánk láthatárát. E válságos napokban „kötelességére“ hiven lelkesül fel az ifjuság egy eszme mellett, mert nem akar „szomoru“ hirbe keveredni. S ekkor ugyanazon ember, ki „jogosultnak“ tartá a törvény korlátai között a fáklyás zenét még hatvan órával előbb is, tegnap már a rendőri tilalom mentségére a legpimaszabb szemérmetlenséggel „biztositja a küldöttséget, hogy mig ő miniszter lesz, addig az egyetemi ifjuság a kül és bel politikára nem fog befolyni.“ Minő jellemtelen ellenmondás a tegnap és ma, a ma és tegnapelőtt közt.

A „Kelet Népe“ igy beszél: A megsebzett büszkeség boszut liheg s más tárgyat nem találva a sajtószabadság lábbal tiprásában keres magának pillanatnyi enyhületet. Egy vidéki lap levelezője azon panasszal fordult hozánk, hogy egy táviratát, melyben lapját a tegnap történtekről tudósitani akarta, a budapesti távirdahivatal azon megjegyzéssel utasitotta vissza hogy a kormány ily tárgyu táviratok tovbbitását betiltotta.

A Budapesti Napilap igy szól: Polgárvért akarnak ontani erőnek erejével?! Békés hazafiak vérét?! Vigyázzon Tisza Kálmán ur, nehogy saját tapintatlansága és közegeinek — kihivó föllépése miatt polgárvér ontassék Budapest utcáin. Ezt sohasem bocsátaná meg neki a magyar nemzet.

Esküdtszéki tárgyalás.

— Debreczen, okt. 27. —

A mai sajtópernek tárgyát képezte a „Debreczen“ czimü lap 1875. év decz. 31-én megjelent számában, a temesvári pénzügyigazgatóság összes tagjai ellen rágalmat tartalmazó, Orményesről keltezett Antalfi Imre névvel aláirott közlemény. E perben az első esküdtszéki tárgyalás f. évi márcz. hó 30-án tartatott meg, mely alkalommal a megelőző vizsgálat folyama alatt ki nem derithetett czikk szerző neve is, vádlott Tiszai Dániel által az esküdtszék előtt felderittetvén, az esküdtszék ennek folytán a czikk valódi szerzőjének megállapithatása végett, azon napi tárgyalást beszüntette, s Szentmiklóssy László karánsebesi sóhivatalnoki ellenőr, mint az incriminált czikk állitólagos szerzője ellen a vizsgálatot folyamatba tette.

A vizsgálat befejeztetvén, a tárgyalás megtartása egy ujabb határnapra és pedig aug. 28-ra határoztatott. Mely határnapon azonban, közbejött akadályok miatt a tárgyalás meg nem tartatván, egy ujabb határnap és pedig a mai nap okt. 27. tüzetett ki.

Az esküdtszék a következőképen alakittatott meg: rendes tagok:

Király József, Borus András, Buzás Elek, Führer Ernő, Fáy Árpád, Beszterczey Károly, Kiss Sándor, Nagy Ferencz, Gaszner Károly, Scheer Benő, Kuczik Gábor, Göltl Nándor, póttagok: Dragotta Sándor, Dr. Popper Alajos.

Elnök: Szücs István. Birák: Szabó Imre, Cseresznyés Sándor, pótbiró: Komlóssy Dezső, jegyző Kató István és Dienes Barna.

Vádlottak padján 1-ső rendü vádlott: Szentmiklóssy László személyesen jelen van védőjével Szerényi Ede kassai ügyvéddel, valamint 2-od rendü vádlott Tiszai Dániel védője Dr. Kola Jánossal. Vádló ker. kir. ügyész Kuthy István.

Jelen vannak még a tárgyalásra megidézett szakértők: Orvényi Vilmos tanár, Domokos Kálmán tanár, Kapross Gábor takarékpénztári pénztárnok, egyszersmind tanuk is: u. m. Halmágyi Lipót pénzügyi igazgató, Steinacker Sándor adótiszt. Kiss Imre pénzügyi titkár, Nagy Pál tanár.

Elnök pont 9 órakor megnyitja a gyülést s a szokásos figyelmeztetések megtétele után felhivja jegyzőt a beadott vádlevél felolvasására.

Kató István jegyző a vádlevelet felolvassa, melynek tartalmát már alkalmunk volt egyizben közölni, mely után Dr. Kola 2-od rendü vádlott védője kéri a sajtó biróságot, miszerint a peres okiratokhoz csatolt egyes okmányok felolvastassanak, mely kérelemnek hely engedtetvén, felolvastatnak Szentmiklóssy László incriminált czikkének záradéka, melynek következőleg hangzik:

„A felelősséget ezen czikkért minden tekintetben elvállalom, kormánypárti lap ilyen czikket ki nem ád, azért fordulok a Debreczenhez, ilyen dolgokat közzé nem tenni hazafi bün és lelkiismeretlenség lenne.“

Felolvastatik még ugyanott egy másik levél Antalffy Imre név alatt, mely választ képez a Debreczennek egy szerkesztői üzenetére, személy azonosságára vonatkozólag a czikk szerzőjének.

Felolvastatik továbbá Szentmiklóssy László által irott Nagy Pál tanárhoz intézett levél, melyben Szentmiklóssy László egyébb kérdések közt azt mondja, hogy értesült, miszerint Tiszai Dániel ellen a temesvári pénzügyigazgatóság sajtó pert inditott, ebben kéri Nagy Pált, megmondani Tiszai Dánielnek, miszerint mindigaz az, a mi abban az incriminált czikkben foglaltatott, s ajánl általa megnevezett egyéneket, a kik csakugyan ennyi megennyi összegért kaptak hivatalt a nevezett pénzügyigazgatóságnál. Erős kifejezéseket használ e levélben Szentmiklóssy még Halmágyi Lipót ellen is, a levél azzal végződik, hogy ő (Szentmiklóssy) nem akarván a dologba befolyni, levelét ne mutassa.

Ezen okmányok felolvasása után következett a karánsebesi járásbiróságnál folyamatba tett vizsgálat, illetve szakértők véleményének felolvasása, melyszerint a kolozsvári sajtó biróság előtt a „Baloldal“ czimü lap ellen folyamatba tett perben szerepelt, per tárgyát képezett közlemény kéziratát a jelen per tárgyát képező czikk kéziratával hasonlitván össze, a szakértők amaz és ezen czikk kéziratot ugyanazon kézből eredettnek állitották lenni.

Ezután Szentmiklóssy védője Szerényi Ede ur kéri a Quirini nevü karánsebesi irnoknak vallomását felolvastatni, mely megtörtént, s e szerint kitünt, hogy Quirini Szentmiklóssy Béla ottani járásbiró előtt azt mondotta, hogy ő a temesvári pénzügyigazgatóságnál csak akkor kapott hivatalt, miután azért 50 frtot igért. E vallomás felolvasásával Szerényi ur még nem elégedett meg, hanem annak bebizonyitásául, miszerint az incriminált czikkben rágalom esakugyan nem foglaltatik, hivatkozik a Temesváron megjelenő „Volksblatt“-ban nevezett pénzügyigazgatóság ellen közölt czikkekre, valamint a „Hon“-ban megjelent, e tárgyu czikkre, mely közlemények felolvasásának engedélyezését, a sajtóbiróságtól egyszersmind kéri.

A sajtóbiróság e czikkek felolvasásának, — mint a melyek a tárgyhoz szorosan nem tartoznak — közvádló tiltakozása folytán helyt nem adott. Felolvastatott ezuttal még azon okmány is, melyet Szentmiklóssy Lászlónak lakásán törvényesen lefoglalt irományok közt találtak. Ebben a pénzügyigazgatósági elnökök és igazgatók ellen kel ki, kárhoztatván, hogy ezek a „nagytekintetü“ czimet praetendálják magoknak, továbbá, hogy nagyképüsködnek, ehez van is elég „vastag bőrük“ és még más hason kifejezésekkel élt.

Ezután Szerényi Ede védőnek azon megjegyzése, hogy ker. közvádló vádlevelét határozottabban adná be — mellőztetvén, megesketettnek a tanuk és szakértők, kik is Kiss Imre titkár kivételével egyhangulag állitják, miszerint Szentmiklóssy Lászlónak előéletéből, jelleméből itélve, nyugodt lelkiismerettel mondhatják, hogy az Antalffy Imre névvel a „Debreczen“-ben közzétett ezikk irása egy és ugyanaz az előmutatott különböző névvel aláirott okmányok irásával, valamint a Nagy Pál tanárhoz intézett s Szentmiklóssy László névvel aláirott előbb felolvasott levél irásával, s igy az incriminált czikk szerzője nem más, mint Szentmiklóssy László.

A vizsgálat ezzel befejeztett.

Ezután közvádló ur igen szép hangon tartott vádbeszédet mondott, melyben leginkább hangsulyozta a rágalom hatásának nagyságát a külfölddel szemben; hangsulyozta, miszerint az ily eljárás következtén kevésbe mult, hogy egy tiszta előéletü egyén esett áldozatul Szentmiklóssy konok tagadásának stb. — Közvádlónak beszéde a hallgatóságnál is köztetszésben részesült. A vádbeszéd után Szerényi Ede tartá védbeszédét, melyben nem annyira azt igyekezett bebizonyitani, miszerint védeneze Szentmiklóssy László nem szerzője a kérdéses czikknek, hanem inkább azt feszegette, hogy a czikkben rágalom nem foglaltatik, mert a temesvári „Volksblatt“-ban és a „Hon“-ban, melynek szerkesztője pedig becsületes ember s igy nem feltételezhető róla, hogy mielőtt a czikket közölte volna lapjában, ne kérdezősködött volna a dolog mibenléte felől — oly közlemények jelentek meg, melyekben többször nevezett pénzügyigazgatóság szintén találhatott volna magára nézve sértést, azokért mindazáltal elégtételt nem keresett, eltürt mindent és Debreczenben keresett magának „bünbakot.“ (Mégis ki hitte volna, hogy azt Karánsebesen találja meg?) stb. Védő beszédére közvádló ur tett még alapos észrevételeket s kéri vádlott Szentmiklóssy Lászlóra kimondani a vétkest. Közvádló ur megjegyzéseire védő Szerényi Ede ur észrevételeket nem tett. Csupán Dr. Kola ur másodrendü vádlott védője reflektált Szerényi ur egyes kifejezéseire és pedig: hogy ő beszél a kormány büneiről és az országban elterjedt korruptióról, pedig épen az a corruptió, midőn valaki azt a házat gyalázza és piszkolja, melynek enyhét élvezi, mely házinak kenyerét eszi, stb.

S ezzel a tárgyak kimerittetvén, elnök összegezi a vád és véd momentumokat, felhivja az esküdteket, kiket semminemü paragraphus, hanem lelkiismeret szerinti meggyőződésük vezérel, hogy visszavonulván, mondják ki vádlottra a vétkest, ha vétkes; a nem vétkest: ha nem vétkes. Az esküdtek visszavonultak, s mintegy 20 pereznyi tanácskozás után elnökké választott Kiss Sándor felolvassa az esküdtszék itéletét, mely szerint az esküdtek az előzőleg eléjök adott három kérdésre, hogy:

I. Megvannak-é az esküdtszéki tagok lelkiösmeretökben győződve a felől, hogy az inkriminált czikkben rágalmi vétség foglaltatik-e? Egyhangulag igennel.

II. Megvannak-e az esküdtszéki tagok győződve, hogy az inkriminált czikknek karánsebesi lakos Szentmiklóssy L. a szerzője? 8 igen, 4 nem.

III. Vétkes-é Szentmiklóssy László rágalmi vétségben: 8 igen, 4 nemmel szavaztak, ennélfogva Szentmiklóssy László 8 szóval 4 ellenében vétkesnek mondatott ki. Közvádló ur kéri a sajtóbiróságot vádlottat 1½ évi fogsággal, 800 frt pénzbirsággal sujtatni. E felett határozandó a sajtóbiróság visszavonult, s mintegy 20 pereznyi tanácskozás után kimondá itéletét, melyszerint Szentmiklóssy László fél évi fogságra és 250 frt pénzbirságra itéltetett. — Szentmiklóssy ügyvéde fellebezését bejelenté.

Ezzel a tárgyalás d. u. ½ 2 órakor véget ért, s a nagyszámmal egybegyült közönség megelégedéssel távozott.

Fővárosi levél.

— A „Debreczen“ levelezése. —

T. Szerkesztő ur!

Az egyetem csendes, mintha halva volna! Ott, hol az elmult napok mozgalma zajt, csoportokat idézett, — most lesütött fej, s mogorva tekintet tudatják az egyetemi rektor kényuraságát.

Tudva van, hogy a török konsulnak adandó fáklyás zene betiltatott. Minden bizonynyal egy „felsőbb“ rendeletre.

A levertség nagy, az ingerültség e tilalom folytán fokozott és mind nagyobb mérvben növekszik.

Növeli az ingerültséget az, hogy a betiltók közzül saját felelősségét senki sem veté latba, hanem egyik a másikra, s másik az egyikre utal, és igy a kérdező egy örök mozdonnyá válik, mig feleletet nyer.

A nagy regényiró, — ki politikában annál kissebb — lapja homlokán czikket szentel ez ügynek, s ellene nem ir. S midőn nyiltan kérik ki véleményét, s pártfogását: ád egy kitérő választ, melyben a messiási politikát és ön elvszilárdságát feldicséri.

Vannak, kik még most sem tettek le a megkezdett tervről, s ha nem is a kivánt, de egy más uton kifejezést adnak azon érzelemnek a harczoló török nép iránt, mely minden magyar ember kebelében él. Kitüntetik önön nézetök mellett Magyarország közvéleményét.

Fogadja szerkesztő ur tiszteletem mellett csodálkozásomat a végett, hogy mig a többi akademiák rokonszenvüket kitünteték: **addig a legmagyarabb vidék főiskolája, a debreczeni, nem tudni mi okból — magáról jelt nem adott.**

Budapest, 1876. okt. 26.

T. Ödön.

— **A MAGYAR FŐVÁROSBÓL. A lipót** városban egy száz éves utczaseprő, ki már 18 év óta szolgál, e szavakkal lépett ki hivatalából „a seprüt sem birom már.“ A tanács nyugdijat rendelt számára. **Leichenfeld** Jakab a csavargőzösök egyikéről öngyilkossági szándékból a Dunába vetette magát, de kimentették. **Egy** tizenegy éves leányka egy bérkocsi által elgázoltatott. **Az akáczfa** utczán egy 12 hónapos cseesemőt találtak kitéve. **Deák Ferencz** emlékszobrára az első budapesti hazai takarékpénztár 2000 frtot adományozott. **Az országos** nőiparegylet br. Baldácsyhoz küldöttséget menesztetett, arra kérvén a bárót, hogy mint az egylet egyik elnöke, vagyonának eladományozása alkalmából, az egyletnek tett igéretéről meg ne feledkezzék. **A király** a modori templom belfölszerelésére 500, a királyné pedig 100 frtot adományozott. **Berger** Adolf szabót a pesti törvényszék nyolcz napi fogságra itélte vétkes bukás miatt. **A városi** tanács a halottak napjának alkalmából Batthyányi Lajos gr; Andrássy Szerafina grnő és Szilágyi István sirjainak diszitésére 300 frtot utalványozott.

Van-e joga a vérnek?

Debreczen, 1876. okt. 27.

Az oroszellenes demonstratio, melyben a nemzeti lelkiismeret a harmincz évvel ezelőtt napvilágot látott orosz végrendelet halálos bünei ellen lázadt fel — „elnyomatott.“

Elnyomatott. Megborzad az önérzet, midőn egy alkotmányos nemzet politikai beléletében e kifejezéssel találkozik, melynek értelmét, se a magyar kormány affectált lelkiismeretessége, se a helyzetnek sokszor emlegetett fontossága, se a bécsi sugalmazások összbirodalmi intentioi — ninesenek jogositva megmagyarázni a magyar nemzeti érzelem öntudatának.

Nem akarunk itt meddő vitatkozásba bocsátkozni a felett, vajjon jogalapon áll-e egy miniszter akkor, a midőn egy, nagyon is az állam érdekében történő demonstratiot rendőri s katonai karhatalommal nyom el; vajjon létezik-e positiv jog szabály, a mely ez absolutisticus eljárást a közvélemény előtt igazolhatná; vajjon egy felelős kormánynak van-e joga sikra szálni milliók politikai közérzületével?

Ez ma már tulhaladt álláspont!

A demonstratio, mely szülemlésiben oly őszinte, utógondolat nélküli és ártatlan volt, nagyon is alkalmas barometruma lett a kormány erkölcsi erejének. Kiadta a bizonyitványt önállóságáról, — és politikai kérdésekben való szabadságáról.

Aki józan ésszel bir — s a kormányelnök, belügyér önmagát meghazudtoló eljárását figyelemmel kisérte — levonhatja a szomoru következtetést.

Ugyanazon Tisza Kálmán, aki párnap előtt nagyon is engedékeny semlegességet tanusitott a demonstratio ügyével szemközt — pár nap mulva fegyveres erővel fenyegeti a közhangulatot!

Nem akarjuk feltenni róla, hogy egy kormány elnökben annyi józan ész és államférfiui áttekintő képesség se lenne, miszerint hasonló körülmény közepette intentioi 24 óránként hallucináljanak. Itt más körülményeknek kellett közrehatni.

És pedig semmi más, minthogy Magyarország miniszterelnökének nincs szabad kéz engedve politikai dolgokban; Magyarország miniszterelnöke csak a bécsi politikai áramlat magyarországi végrehajtója.

Elég szomoru valóság! De végre ez oly kezelés, mely magasb politikai természeténél fogva, a parlament és a sajtó közvéleménye elé tartozik. Reméljük, hogy e kettő megteendi kötelességét akkor, midőn egy oly miniszter elnökkel áll szemközt, aki egy válságos pillanatban igazolta, hogy nem kisugarzása a nemzeti érzület és közvéleménynek.

Alkotmányos, igazán alkotmányos államokban az ilyen kormányelnökök bukni szoktak. Ha nálunk nem igy történik, nem igy fog történni — a logica egyszerü rendjénél fogva, nem alkotmányos a közélet, hanem csak az alkotmányosság köpenye alá rejtett despotismus uralg.

Hanem térjünk át egy másik tárgyra, — mely ezikkünk tulajdonképeni inditó okát képezi.

A budapesti egyetem rectorának ukázáról akarunk szólani, amely felülemelkedve a szabályok által megkörvonalozott hatáskörön, politika kérdésbe ártva magát, a kormánynak hellebárdosává szegődött és azt a természetijogba, de egyszersmind, a tételes jogba ütköző bizonyságot állitja fel, hogy: e

fiatalságnak nincs joga ehez, miszerint politikai tüntetésekben részt vegyen, vagy azt pláne kezdeményezze.

E vakmerő arczulvágásáért a fejlettkoru tanuló karnak, mely szellemi fejlettsége és hazafias érzelme által ily megalázó vereségnek lett áldozatul szánva, — e vakmerő arczulvágásért a közeljövő iszonyu elégtételt vehet magának.

Elpirul az ember, ha a rectori tilalmat olvasva azon valótlan állitást látja magára oktroyáltatni, melyszerint ugyanannak a lelkes és rémes ijfuságnak, mely a haza fundamentumát, reményét és bizalmát képezi, mely nemcsak szellemi erejével, de **vérével is adózik** egy állam fenállhatása és biztonsága érdekében, — mondjuk — ezen fiatalságnak még annyi joga se lenne, hogy kifejezést adjon azon ohajtásának, vajjon a szolgaság, — vagy a szabadságért ontsa-e vérét; vajjon alantos eszköz legyen-e szabadságot tipró harczok állati küzdelmében, vagy szent várakozással és ihletett vágygyal sohajtson azon szent harczért, melyben a nemzeti és egyéni szabadság, a jog zászlója lobog.

E jogot vonta meg a rectori ukáz, és meggyalázva a vér jogát, arczul ütötte a természet jogot magát.

Itélőszéke legyen az emberi józan ész!

— **VIDÉKI HIREK. Karánsebes** környékén a hegyek már hóval vannak boritva s a lapályban növényzet a hideg miatt tökéletesen megfagyott. A **H.-M.-Vásárhely és Algyői** vasuton egy kocsi a sinekből kizökkent. Oka ennek, egy a sinek elé fekvő oriás bivaly volt. **N.-Váradrol** egy 28 éves ember Aradra szöktetett egy 56 éves menyecskét. **A kolozsvári** egyetem ifjusága testületileg fejezte ki a török nemzet iránti rokonszenvét. **Aradon** egy nőeseléd, mivel gazdája által alaptalanul lopással vádoltatott, megmérgezte magát. **A nagykanizsai** államfogházban egy letartóztatott egyén felakasztotta magát. **Kolozsvárt** egy férfi meggyilkolta magát, kiléte bajosan fog megtudatni, mivel a lövés fejét teljesen szétzuzta. — **N.-Sinkszékben** a tüzvészek aggasztó mérvben szaporodnak. Legközelebb Braller községben dühöngött e romboló elem. **Képessy** József középitészeti felügyelő Temesvárott, — hova hivatalos küldetésben utazott meghalt. Egyike volt legjelesebb mérnökeinknek. Béke poraira! **Vahot Imre** felolvasást tartott Székesfehérváron Petőfiről a „Magyar király" szálloda termében. **Nagy-Kanizsán** erős földrengés volt.

UJDONSÁGOK.

* **HIRDETÉSEKET, a legolcsóbb árban elfogad a „Debreczen" szerkesztősége; valamint elvállalja minden nemü nyomtatványnak gyors, pontos és jutányos árbani elkészitését. (Nyomdahelyiség, főpiacz Vecsey Imre ur házában.)**

---

* **Kosuth Lajos** hazánk nagy fia olaj szinnyomatu értékes és diszes aranykeretbe foglalt arczképet helybeli jó hirnévben álló termény kereskedő Liederman Mihály ur a helybeli iparos ifjak önképző egyletének ajándékozván: **menyiben az egylet alapszabálya III-ik** czim 14-ik pontja szerint „alapitó tagok azok, kik az egylet tőkéjét 25 frtnál, vagy annak megfelelő értékkel gyarapitják" tekintettel arra hogy fentjelzett becses kép, ezen értéket jóval felülmulja, a megajándékozott egylet, ajándékozót tanusitott szivessége viszonlátásául, az egyleti alapitó oklevél diszpéldányával tiszteli meg.

* **Felhivás.** A megye székhelyének Nyiregyházára lett áthelyezése folytán egészen üresen maradt megyeház-épület mimódon lehető hasznositása vagy értékesitése tárgyában több oldalról történt felszóllitás következtében f. é. nov. hó 5-én Nagy-Kállóban egy megyei értekezlet összehivását látván szükségesnek, arra a megyei értelmiséget tisztelettel meghivom. Kelt Nagy-Kálló, 1876. okt. hó 24-én. Hazafiui üdvözlettel: Gencsy Károly, m. k.

* **A helybeli** iparos ifjak önképző egylete ma este 7 órakor az egylet helyiségében választmányi ülést tart, melyre az egylet tisztviselősége és választmányi tagjai ezennel meghivatnak. Ugyan ez alkalomból kifolyólag felhivatnak a dalkör tagjai, folyó hó 31-én Kedden este 7 órakor az egyletben tartandó dalköri értekezésen megjelenni szivesked jenek. Debreczen 1876 October 28-án. Vadon Sándor egyleti titkár.

* **Értesités.** Minthogy a jövő évre nézve a saját használatrai dohány termelésekuek bejelentése az 1868 évi XIV t: c: 10-§el szerint a termelési év Január hava 15-ig. A „kivitelrei" dohánytermelések bejelentése pedig a pénzügyi szabályok 11-füzetében foglalt 62-§ szerint a termelési év Január hava végéig, a községi elöljáróságoknál eszközlendők. Hivatalos tisztelettel felkéretik tekintetes Szerkesztőség hogy ezen határ időket becses lapjának ujdonság rovatában köztudomásra hozatni, egyuttal figyelmeztetni szieskedjék, hogy a termelni kivánók ebbeli szándékukat a hivatolt törvény szakaszainak világos rendelete értlmében — de saját érdekükben is, — a község elöljáróságánál, a záros határidő alatt mulhatlanul jelentsék be, továbbá hogy a kir. pénzügyminiszterium folyó évi Március hó 17-én 9987 szám alatt kiboesátott körrendelete 124 §-nak 1-ső pontja értelmében csak a belsőséghez tartozó házi kertekben szabad saját használatra dohányt ültetni, ennélfogva a helységeken kivül fekvő házak p: o: gazdasági épületek, tanyák, korcsmák, vagy kéjlakok s:a:t: kertjeiben, ily termelés meg nem engedtetik. Végre a községi elöljárók felhivandók arra, hogy a saját használatra való dohánytermelését jelentkezők névsorát, figyelemmel a fentebb hivatalt 9987 számu körrendelet tilalmára, a szokásos nyomtatványon kiállitott, és általuk az 1876 évi IV. t: c: meghatározott kellékekre nézve kiegészitett kérvényekkel a beszedett, és az idézett t: c: 3-§ában minden engedélyezett □öl után negyven karjcárban meghatározott fogyasztási, és egy forint felügyeleti illeték is az 1877 évi Január hó végéig ezen kir. pénzügyigazgatósághoz elodázhatlanul beterjesztessenek. A kivitelrei termelők bejelentései pedig az 1868 évi XIV. t. c. 65 §-értelmében, az azokban foglalt adatokra vonatkozó észrevételeik mellett külön jegyzék kisérletében, az illetékes pénzügyőri biztossághoz haladéknélkül átszolgáltassanak. Kelt Debreczenben 1876 Octóber 20-án. Halmágyi.

* **Monocle**-tilalom. Közöshadseregünk tisztjeinek — mint az „Ébredés" irja — a kapitánytól kezdve le a tisztjelöltig megtiltatott, szolgálatban a monocle használás.

* **Szinházunkban** tegnapelőtt először adatott: „Az amerikai Samu bácsi és családja" czimü darab, irta Sardou Viktor. Temesváry-Farkas Irma urhölgy, mint mükedvellő lépett fel ez alkalomból. Bellamyné asszonyt személyesité. Mükedvellőknél ritka szép játéka a közönség teljes elismerését vivta ki számára. A darab többi szereplői is jól játszottak. E darab szinpadunkon először adatván, szabadjon rólla mondani, mely az amerikai szokások ferde kinövéseit ostromolja. De ezen ostromlás a tulságig, a végletekig van hajtva, ugy hogy egyenesen a lehetetlenség felé vergál. — Egyszóval gyenge mü, melynek átültetésével irodalmunk mit sem nyert!

* **A debreczeni** jogakadémia első éves hallgatói a budapesti egyetemi ifjuság hatvanas bizottságának a törökök melletti részvétnyilatkozatukat ma délelőtt táviratilag küldöttek meg. Egyszersmind a segélygyüjtést is foganatositásba vették. Üdvözöljük a debreczeni jogakadémia első éves hallgatóit eme nemes tettökért!

* **Gyönyörüségét** találja némely ember abban, hogy a rendőrséget oknélkül dorgálja. Kálmán András lapunk 209-ik számában „Mire való a rendőr?" czim alatt egy közleményt tett közzé, melyben a valódi ténnyel csak az **egyezik meg, hogy ajtó-utczán vasárnap este** csakugyan verekedés volt, de hogy ott rendőr nem volt, vagy épen onnan félelemből eltávozott volna; nem áll: mert csakis a rendőrség beavatkozása folytán lett megszüntetve a verekedés. Mit is ezennel czáfolólag ama közleménnyel szemben ezennel helyreigazitunk. Egyébiránt ez ügyben Jeney István alkapitány ur által erélyes vizsgálat indittatott.

* **Alólirottnál** nyomtató utcza 770-ik számu lakásáról egy fiatal, tarka kanári elrepült. Elfogója, ha kézbesiti, 2 frint jutalmat kap. — Győry János, szinész.

* **Háborus hir.** A honvédelmi miniszterium egy leiratot intézett Hajdumegye közönségéhez, melyben a lóállitási bizottmány megalakitását sürgetőleg hagyja meg. Mint halljuk, a bizottmány alakulófélben van. A leirat meghagyja továbbá, hogy a megalakult bizottmány tagjainak névsora és székhelye távirati uton terjesztessék fel. E leirat valamennyi törvényhatóságnak megküldetett. Hir szerint, Hajdumármegye lólilletékét a miniszter 303 darabban állapitotta meg, ami egy kissé sok. Csak azt szeretnők tudni, hogy valjon lehetséges lesz-e már most alkalmas lovakat kiállithatni, midőn szerbek és olaszok már keresztül-kasul jártak az országon, és a lovak javát elvitték?

* **Angot** czimü operette került tegnap szinre ez idényben másodszor. Az előadás menete ellen nem lehet kifogást tennünk, mert mind az énekkar, mind a müködő tagok sokkal összhangzóbban játszottak, mint az első alkalommal.

* **Szentmiklóssy László**, két kezes jótállása mellett szabad lábra helyeztetett.

* **A novemberi előléptetés** a közös hadseregre vonatkozólag ma tétetett közzé. Sergius orosz nagyherczeget a „Sándor czár" gyalogezredben századossá, Pál nagyherczeget a „II. Sándor czár" nevét viselő dzsidászezredben főhadnagygyá léptették elő. — Lovassági tábornoknak: Taxis J. herczeg. — táborszernagyoknak: Wéber és Packényi altábornagyok, altábornagyoknak: Bujanovics, Fröhlich, Degenfeld, Jovanovics, Bourguignon, Gyuritz, Vitesz és Latour tábornokok, végül tábornokoknak: Christl, Bandian, b. Koburg, Fiedler, Joelsen Alfred, Kubin, Binder, Quwar, Krzisch, Pistory, Ráth, Schmitt, Rodakovski, Panz, Polacsek, Cornaro, Rheinländer és Metternich. Pál hg volt ezredesek neveztettek ki. Ezenkivül 63 ezredes, 89 alezredes, 129 őrnagy, 136 első és 448 másodosztályu kapitány lett kinevezve.

Legujabb.

— Az angolok Malta szigetére nagy csapatokat szállitanak.

— Konstantinápoly. Abdul Kerim jelenti, hogy a török csapatok Kapnikot Deligrád előtt elfoglalták.

— Belgrádban a rémület leirhatatlan a miatt, hogy Csernajeff egészen Csuprióba vonult vissza. Komarow orosz generalis a törökök által Maniknál teljesen megveretett.

DEBRECZENI SZINHÁZ.

II. Bérlet. 5. Szám.

Vasárnap, 1876. október 29-kén

adatik:

200 év mulva

vagy:

a női emancipátió kora.

Legujabb bohózat 3 szakaszban. Irta Balázs Sándor.

Kezdete 7 órakor, vége 9 óra után.

Felelős szerkesztő:

TISZAI DÁNIEL.

HIRDETESEK.

20% gyári áron alól

AZ EZELŐTT

BURGER LIPÓT CZÉG

helyiségében

Debreczen, főpiacz 2139 szám alatt.

Legnagyobb választás és jutányos árban kapható: Legujabb franczia virágok és tollak, kalapformák, selyem faill és bársonyszalagok, blond, güipir, és valanczien csipkék, Legujabb nyakfodrok, gallérok és manchetták, női, férfi és gyermek harisnyák, Prágai kesztyük, menyasszonyi koszoruk és fátyolok, legujabb diszek, rojtok, rips és atlaszok, selyem és angol bársonyok, himzett szelvény és betétek, kötő és horgoló czérnák, pamutok, chiffon, sirding, organtin és mousselinok.

Fehérnemü gyári raktárának

ÁRJEGYZÉKE.

Női chiffon ingek 1.15, 1.35, 1.50, himzett 1.60, 1.90, 2.20, 2.50.
Női chiffon hálórekli 1.—1.15, 1.30, 1.50, himzett 1.65, 1.85, 2.10.
Női chiffon alsó szoknyák 1.80, 210, 2.40, himzt 2.90, 3.30, 3 70, 4
Női alsó nadrágok 1.10; 1.30, himzett 1.50, 1.75, 1.90.
Női vászon ingek 2.10, 2.40, himzett 2.60, 2.90, 3.20, 3.60
Legjobb állásu miederek 70, 90, 1.20, 1.60, 2.—2.40, 2.80, 3.25.
Férfi chiffon ingek 1.—1.20, 1.45, 1.70, 1.90 himzett 2.15, 2.40, 2.80.
Férfi cretton ingek 90, 1.10, 1.30, 1.60, 2 gallérral 150, 180, 2.10, 2.60.
Férfi oxford ingek 2 gallérral 1.50, 180, 2.10, 2.60, 2.90.
Férfi alsó nadrágok czérna vászonból 80, 95, 1.10, 1.25.

Paplanok gyári raktára.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEK GYORSAN S A LEGPONTOSABBAN ESZKÖZÖLTETTNEK.

Legczélszerübb legjobb és legtartósabb

ajándéknak való tárgy

csak is aranynemü lehet!!

Ajánlja e tekintetben dusan felszerelt üzletét

FORGÁCH KÁROLY

aranymüves piacz-utcza 2139-dik szám alatt, — a hol **olcsó árért** a legszebb kiállitásu ajándékoknak való aranynemüek kaphatók.

489 1—12

Értesités

a vidéki lakosokhoz.

Egy jó meleg **téli felöltő**, vagy egy **utazó öltöny** a legszigorubb időszakban is szükséges. A legjobban s legolcsóbban lehet most vásárolni **Bécsben**, a **„római császárhoz"** ezimzett férfi ruharaktárban, Wieden, Hauptstrasse Nr. 11. (előbb Keller és Alt) a kol vattával béllelt csinos **téli felöltőt** 18 frtért, egy erdélyi utazó **bundát** 36 frtért, egy **utazó-gubát** stiriai kelméből 12 frtért és egy **vadászfelöltőt** 8 frtért venni lehet. Minták kivánatra ingyen küldetnek. — A nem alkalmas öltöny szivesen visszacseréltetik.

Adolf Welisch,

Bécs, Wieden, Hauptstrasse Nr. 11. a „római császárhoz."

396. 2—12

November 2-án

leend számhuzása a kihuzott sorozatu 1860-ki államsorsjegynek, melynek 300,000, 50,000, 25,000 frtos főnyereményeket okvetlenül nyernie kell: s ezen sorsjegyet, mig a készlet tart, elárusitjuk:

egy 1860-ki 500 ftos, kihuzott sorozatu államsorsjegy . . . 1600 frt.
ebből egy ötödrész . . . . 350 „
az utóbbiból egy fél . . . . 200 „
az ötödrészből egy negyedrész . 100 „
az ötödrészből egy huszadrész . 20 „

Főnyeremény: 150,000 frt o. é. **Magyar igérvényen** huzás nov. 15-én 2 ft 75 kr bélyeggel.

Nyitrai & Comp.

413 3—5 Wien, Wiplingerstrasse, nr. 45. nächst dem haupt-telegrafamte.

ŐSZI IDÉNYRE.

A hölgyvilág figyelmébe!

Van szerencsém tudatni a nővilággal, hogy mindennemü női ruha és felöltő nálam a legujabb divat szerint oly jutányos áron készittetik el, hogy a ruhák elkészitéséhez képest azokat senki más el nem készitheti.

Mint kezdő már ma is nagy mérvü pártfogásban részesülök, s csak e pártfogás növekedése folytán lehetek azon helyzetben, hogy a legcsinosabb ruháknál is a legolcsóbb s jutányosabb árakat számithatom.

Vidéki megrendeléseket is a legpontosabban teljesitek.

Demeter Miklós,

női ruhakészitő, Debreczen, piacz 2137. sz. a Nánásy háznál, a Tornay kávéházzal szemben.

391. 3—6

Baum Miksa

BÉCSI GYÁRI RAKTÁRÁBAN

sirkoszoruk

felirattal

jutányos árban kaphatók.

Hirdetés.

Nagy-Hatvan-utczán 1558-dik szám alatt

eladó.

1-szer 100 köből 1875-ik évi termés tengeri. 2-szor mintegy 100 cseber, — szintén 1875-dik évi termés

ujkerti bor.

Venni szándékozók értekezhetnek a tulajdonossal ugyanott.

416 1—3

Titkos betegségek

és

bőrbajok

gyógyittatnak **RICORD** párisi egyetemi tanár egyedül biztos gyógymódja szerint.

FOGAK

és azoknak tövei fájdalom nélkül kihuzatnak.

Weisz Gyula,

a budapesti császári és királyi katona főkórház volt osztály orvosa, kiérdemelt államvasuti és bányamü-orvos által.

Lakik: N.-Várad és Miklós utcza sarkán levő Somogyi féle 2094. sz. a. házban.

114 36—100

Hirdetés.

Az „Iparegyesületi takarék- és hitelintézet" részéről közhirré tétetik, hogy a pénztáránál a 16, 41, 53, 62, 63, 65, 82, 106, 126, 141, 157, 164, 186, 204, 218, 219. számok alatt elzálogositott arany, ezüstnemüek és értékpapirok f. év **november hó 13-án délután 3 órakor** saját helyiségében (Csapúteza 335. sz. a.) nyilvános árverés utján eladatni fognak.

Az igazgatóság.

1—2

---

261 szám.

ÁRJEGYZÉKE.

az „ISTVÁN" gőzmalom

készitményeinek

készpénz fizetés mellett.

Árak ausztriai értékben

költségmentesen

DEBRECZENBEN, KÖTELEZETTSÉG NÉLKÜL.

Ingyen zsákkal.

		100 kilo
A.	Asztali dara nagyszemü	26.80
„	szinte 30 kilós zaczskóval	27.10
B.	szinte apró szemü	26.80
„	szinte 30 kilós zaczskóval	27.10
C.	Dara középszerü	24.80
„	szinte 30 kilós zaczskóval	25.10
0.	Királyliszt	25.60
1.	Lángliszt	24.60
2.	Montliszt	23.60
3.	Zsemlyeliszt különös	22.60
4.	„ „	21.60
5.	Fehér kenyérliszt 1-ső rendü	19.80
6.	szinte 2-od „	19.—
7.	Közép kenyérliszt 1-ső „	17.60
8.	„ „ 2-od „	14.80
8½	Barna „ 1-ső „	12.80
9.	„ „ 2-od „	10.40
10.	Lábliszt	7.80
11.	Finom korpa **zsákkal**	4.—
11.	„ „ **zsák nélkül**	3.40
12.	Durva korpa **zsákkal**	3 80
12.	„ „ **zsák nélkül**	3.20
R. I.	Rozsliszt 1-ső rendü	—.—
R. II.	szinte 2-od „	—.—
R. III.	szinte 3-ad „	—.—
R. IV.	szinte 4-ed „	—.—
A. K.	Árpakása 00	34.—
„	szinte 0	30.—
„	szinte 1	23.—
„	szinte 2	17.—
„	szinte 3	—.—
„	Árpadara 5	—.—
A.	Árpa liszt 6	—.—

Debreczen, 1876. okt. 12

A zsákok sulytartalma, — teljsuly tisztasulynak véve

A. B. C. 0—10 számig 85 kilo.
11. 12. . . . . 60 „
R. I.—III. számig . 85 „
R. IV. V. . . . . 50 „
A. K. 00—5 számig . 50 „
Árpaliszt . . . . 70 „

Kiadó tulajdonos: **a debreczeni függetlenségi párt.**

Debreczen, 1876. Nyomatott Tiszai Dániel könyvnyomdájában.